

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

**Випуск 13 (56)
Частина I**

Заснований в 1996 році

Рівне – 2016

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 13 (56). Частина I. — Рівне: РДГУ, 2016. — 175 с.

Збірник наукових праць підготовлено за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Становлення і розвиток особистості людини як суб'єкта власного життя» (до 70-ліття з дня народження С.Пальчевського), організованої Управлінням освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації, Рівненським державним гуманітарним університетом і Рівненським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти 10-11 березня 2016 року та містить статті з питань освітнього середовища в ретроспективі та сьогоденні, соціалізації особистості в контексті парадигми життєтворчості та проблем, реалій і перспектив педагогічного менеджменту.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів та вчителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31.03.2016 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 10 — 5.
2016

© Рівненський державний гуманітарний університет,

творческом развитии личности воспитанника. Доказано, что при планировании содержательного компонента внешкольного учебного заведения следует преодолеть стереотип восприятия детьми своего свободного времени исключительно как досуга и осознать ответственность за посещение заведения как организационно-упорядоченной системы целенаправленного обучения и воспитания. Отмечено, что важная роль в реализации содержательного компонента внешкольного образования отводится личности педагога.

Ключевые слова: *внешкольное образование, содержание деятельности внешкольного учебного заведения, творчески направленная личность.*

O.S. SEMENOV. METHODOLOGICAL AND PRACTICAL AND REGULATORY PRINCIPLES OF THE FUNCTIONING OF THE ACTIVITY CONTENTS OF OUT-OF-SCHOOL EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

The summary. The peculiarities of the activity contents of out-of-school educational establishment are described in the article. The author considers that first of all, personal educational interests and current psychological and pedagogical needs in the creative development of the pupil's personality are the scientific and practical basis of the out-of-school education contents formation. It is proved that when planning the substantial component of the out-of-school educational establishment one should overcome the perception stereotype by the children of their free time only as entertainment and realize the responsibility for attending school as ordered organizational system of the purposeful training and education. It is emphasized that an important role in the substantial component realization of out-of-school education is given to the teacher's personality.

Key words: *out-of-school education, the activity contents of out-of-school educational establishment, creatively directed personality.*

Рекомендовано до друку.
Д-р пед. наук, проф. Ю.В. Пелех.

Одержано редакцією 29.02.2016 р.

УДК: 378.147:[373.5.011.3-051:331]

М.С. ЯНЦУР

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЇ

Резюме. *У статті розглядаються теоретичні засади методичної підготовки майбутніх учителів технології. Розкрито мету, завдання, структуру та зміст нормативної дисципліни з основ теорії технологічної освіти, яка побудована на основі власного досвіду автора та сучасних психолого-педагогічних підходів в освітній галузі «Технології».*

Ключові слова: *технологічна освіта, теоретико-методична компетентність, методична підготовка, учитель технології, навчальна дисципліна, мета, завдання і зміст дисципліни, змістовий модуль, методи навчання і контролю, шкала оцінювання.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Державний стандарт базової і повної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1392 від 23 листопада 2011 р., передбачає вивчення освітньої галузі «Технології», основною метою якої є формування і розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві. [2] «Технології» – це освітня галузь, яка складається з інформаційно-комунікаційного та технологічного компонентів. Технологічний компонент в основній школі складається з таких підрозділів: проектування, техніка і технологія, технічна та художня творчість, професійна орієнтація [2].

Для успішної реалізації цього компонента в загальноосвітніх навчальних закладах необхідно мати добре підготовлених висококваліфікованих вчителів технології. Складовою їх підготовки є професійно-методична компетентність, яка включає теоретичну і методичну частини. Їх реалізація дозволяє вчителю найкращим чином планувати, організувати, проводити та аналізувати уроки технології (трудового навчання) в умовах навчальних кабінетів, майстерень, лабораторій, сільськогосподарських ділянок, цехів, дільниць тощо, що оптимізує процес формування в учнів загальнотрудових, загальновиробничих та спеціальних вмінь і навичок та професійної спрямованості особистості. Тому значимість методичної підготовки для вчителя технології є безперечною. Але така підготовка потребує теоретичного розуміння технологічної освіти, що й обумовлює актуальність цієї проблеми.

Аналіз досліджень і публікацій. На значимість і необхідність теоретико-методичної підготовки вчителів трудового навчання (технології) неодноразово в своїх працях вказували відомі вчені: П.Р.Атутов [1], В.М.Казакевич [4], О.М.Коберник [3; 5; 7], В.О.Поляков [1; 4], В.К.Сидоренко [5; 7], В.Д.Симоненко [9], В.В.Штешенко [10], С.В.Ткачук [12], Г.В.Терещук [3], Д.О.Тхоржевський [13; 14] та інші. Розпочинаючи з 70-х років минулого століття частково основи теорії трудової підготовки школярів розглядалися в курсі методики трудового навчання [6]. Пізніше, в 90-х роках ХХ сторіччя, було виокремлено в назві цього курсу теорію трудового навчання.

© М.С. Янцур, 2016

В подальшому при запровадженні кредитно-модульної системи навчання в комплексній дисципліні “Теорія і методика трудового навчання” було виділено навчальний модуль “Теорія трудового навчання”, програма якого була розроблена нами в 2006 році [11]. В ній реалізовані теоретичні основи методичної підготовки вчителя трудового навчання (технології), що відображено у відповідних навчальних посібниках [15; 16]. Але з переходом до підготовки вчителів технології за новим навчальним планом, який розроблено згідно галузевого стандарту з напрямку “Технологічна освіта” 2011 року, передбачено вивчення нормативної дисципліни “Основи теорії технологічної освіти”, як складової блоку “Теорія і методика технологічної освіти”.

Метою статті є розкриття основних положень та змісту нормативної дисципліни з основ теорії технологічної освіти в системі методичної підготовки майбутніх учителів технології.

Виклад основного матеріалу дослідження. Базою змісту дисципліни “Основи теорії технологічної освіти” є ідея про те, що для забезпечення оптимальної пізнавально-трудової діяльності школярів учителю дуже важливо знати й уміти аналізувати і враховувати в своїй діяльності ті категорії, поняття, принципи, системи тощо, які є базою його методичної підготовки. [8] Центральним стрижнем у змісті програми є вчитель, з яким адекватно співвіднесені ті чи інші психологічні і педагогічні фактори, процеси чи явища. До того ж відомо, що в будь-якій системі управління процесами головною фігурою залишається людина, а в педагогічній системі це є вчитель як особистість. Але його діяльність у зв'язку з прискоренням науково-технічного прогресу та швидким впровадженням його результатів в освіту значно змінилась і висуває зараз вищі вимоги до нього. Врахування всіх цих особливостей дозволяє вдосконалювати процес методичної підготовки вчителів технології та підняти його на якісно вищий рівень згідно сучасних вимог концепції технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України [5].

Метою викладання навчальної дисципліни „Основи теорії технологічної освіти” є теоретико-методична підготовка майбутніх учителів технології (трудового навчання) до організації і проведення навчання на основі проектно-технологічної діяльності та розвитку творчих здібностей учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів в процесі технологічної освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

визначення історичного і сучасного розуміння суті й структури технологічної освіти (трудової підготовки) учнів загальноосвітніх навчальних закладів на засадах політехнічної освіти та діяльнісного, компетентнісного й особистісно зорієнтованого підходів;

розкриття шляхів реалізації провідних та дидактичних принципів і систем у процесі технологічної освіти на основі проектно-технологічного підходу;

оволодіння майбутніми вчителями технологій теоретичними і методичними знаннями та вміннями проведення уроків технології відповідно нових тенденцій реформування освітньої галузі „Технологія” з використанням традиційних та інноваційних освітніх технологій, методів та засобів навчання;

визначення змісту роботи вчителя з планування й організації навчально-методичного і матеріального забезпечення технологічної освіти (трудового навчання).

Згідно вимог освітньо-професійної програми та кваліфікаційної характеристики вчителя технології у студентів при вивченні цієї дисципліни повинні бути сформовані наступні **знання**:

предмет і завдання теорії технологічної освіти; історію, методологію та політехнічні основи технологічної освіти (трудової підготовки) школярів;

місце та роль технологічної освіти у здійсненні загальноосвітніх завдань школи у фізичному, інтелектуальному, соціальному та духовному розвитку особистості школяра;

політехнічні основи технологічної освіти школярів;

вимоги до педагогічної і спеціальної підготовки вчителя технології, систему його підготовки та підвищення кваліфікації;

дидактичні принципи та системи технологічної освіти (трудового навчання);

ідеї, принципи, зміст побудови освітньої галузі „Технологія” Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та програм трудового навчання, сучасні системи й принципи, за якими здійснюється технологічна освіта (трудове навчання) в загальноосвітніх навчальних закладах;

форми, освітні технології, методи, прийоми і умови організації, реалізації та контролю технологічної освіти (трудового навчання) в загальноосвітніх навчальних закладах;

характер і зміст роботи вчителя щодо організації, планування і матеріального забезпечення технологічної освіти (трудового навчання) учнів у школах на уроках технології (трудового навчання).

Набуті знання дозволяють в процесі практичних і лабораторних занять сформувати у студентів такі **вміння**: аналізувати програми трудового навчання для 5-9 класів та навчальну, методичну і наукову літературу з технологічної освіти (трудового навчання);

доцільно формувати навчально-виховні, розвивальні й профорієнтаційні цілі та на їх основі визначати типи занять технології (трудового навчання);

готуватися до занять технології (трудового навчання), правильно планувати і будувати ці заняття, складати потрібну для занять навчально-методичну документацію; здійснювати аналіз цих занять;

розробляти і використовувати необхідні різноманітні засоби контролю й оцінювання знань, вмінь і навичок учнів з технології (трудового навчання);

визначати можливості навчальних майстерень з трудового навчання та планувати і обліковувати їх роботу.

Спираючись на мету і завдання дисципліни і враховуючи те, що ця дисципліна є професійно-орієнтованою та ґрунтується на віковій фізіології і гігієні, загальній, віковій, соціальній і педагогічній психології, педагогіці, історії педагогіки, основах психофізіології технологічної освіти було визначено наступні її змістові модулі і теми: змістовий модуль 1 «Основи теорії технологічної освіти» включає такі теми: 1.1. Предмет і завдання теорії технологічної освіти; 1.2. Історія та методологія технологічної освіти (трудового навчання); 1.3. Технологічна освіта учнів загальноосвітніх навчальних закладів; 1.4. Політехнічні основи технологічної освіти школярів; 1.5. Виховання учнів у процесі технологічної освіти; 1.6. Вчитель технологій; 1.7. Дидактичні принципи технологічної освіти; 1.8. Системи технологічної освіти (трудового навчання); змістовий модуль 2 «Загальні засади методики технологічної освіти» – 2.1. Організаційні форми технологічної освіти; 2.2. Методи технологічної освіти; 2.3. Метод проектів у технологічній освіті; 2.4. Інноваційні освітні технології у технологічній освіті; 2.5. Підготовка вчителя до занять з технології (трудового навчання); 2.6. Діагностика досвіду учнів з технологічної освіти.

Змістовне наповнення кожного змістового модуля і теми проводилось нами за допомогою контент-аналітичного відбору елементів дисципліни, спираючись при цьому на загальноприйняті дидактичні принципи і правила. Не деталізуючи технологію процесу побудови змісту цієї дисципліни наводимо опис визначених змістових модулів і тем.

Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.

Тема 1.1. Предмет і завдання теорії технологічної освіти.

Теорія і методика навчання – галузь педагогічної науки. Її місце у системі педагогічних наук. Предмет та завдання (загальні і окремі) теорії технологічної освіти. Методи і методики проведення наукових досліджень з теорії і методики технологічної освіти. Зв'язок теорії і методики технологічної освіти з іншими навчальними дисциплінами. Перспективний педагогічний досвід організації технологічної освіти учнів. Аналіз наукової і навчально-методичної літератури з технологічної освіти школярів.

Тема 1.2. Історія та методологія технологічної освіти (трудового навчання).

Історія становлення і розвитку трудового і професійного навчання. Становлення трудового навчання в Україні та за кордоном у період до 1917 року. Становлення і розвиток трудової і професійної підготовки в загальноосвітній школі за роки радянської влади. Технологічна освіта учнів у сучасних загальноосвітніх навчальних закладах та шляхи її реформування. Методологічні основи технологічної освіти школярів. Сучасний зарубіжний досвід здійснення технологічної освіти учнівської молоді.

Тема 1.3. Технологічна освіта учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Передумови становлення технологічної освіти в сучасній школі України. Теоретико-методологічні засади концепції технологічної освіти. Категоріально-понятійний апарат технологічної освіти. Основні принципи технологічної освіти. Місія, мета і завдання технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Зміст і структура технологічної освіти відповідно до Державного стандарту освітньої галузі „Технологія”. Стратегічні напрями та тактичні завдання реалізації концепції технологічної освіти як системи. Умови успішної реалізації технологічної освіти школярів.

Тема 1.4. Політехнічні основи технологічної освіти школярів.

Історія становлення і розвитку політехнічної освіти. Теорія і практика політехнічної освіти в сучасній школі. Суть та завдання політехнічної освіти, її складові частини. Зміст і структура політехнічних знань і вмінь. Політехнічна освіта в системі технологічної освіти школярів. Політехнічний аналіз змісту трудового навчання школярів. Шляхи здійснення політехнічної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах.

Тема 1.5. Виховання учнів у процесі технологічної освіти.

Суть процесу трудового виховання, його мета і завдання. Складові частини трудового виховання: моральне, естетичне, екологічне, економічне, патріотичне, фізичне. Принципи трудового виховання. Методи і прийоми виховання учнів у процесі технологічної освіти. Особливості самовиховання учнів у процесі трудової предметно-перетворювальної діяльності.

Тема 1.6. Вчитель технологій.

Національна школа і проблема модернізації підготовки вчителя технологій (трудового навчання). Основні вимоги до вчителя технологій, як до викладача і вихователя. Керівна роль вчителя у навчальному процесі. Вимоги до спеціальної та педагогічної підготовки вчителя. Професійно важливі якості вчителя технологій. Основні функції вчителя: загальнопедагогічні (інформаційна, мобілізаційна, орієнтаційна та розвивальна), загальнотрудові (дослідницька, конструктивна, організаційна, комунікативна) і техніко-технологічна. Система підготовки та підвищення кваліфікації вчителів технологій. Особливості педагогічної діяльності вчителя технологій. Організація методичної роботи вчителів технологій та їх атестація. Аналіз методичної літератури. Психологічні основи педагогічної етики і такту вчителя в процесі технологічної освіти учнів.

Тема 1.7. Дидактичні принципи технологічної освіти.

Поняття дидактичного принципу технологічної освіти. Система дидактичних принципів технологічної освіти та їх характеристика: виховання в процесі навчання, зв'язок теорії з практикою, науковості, наочності, систематичності та послідовності, доступності та посиленості, врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, надійності та дієвості результатів навчання, свідомості, активності та самостійності й ін. Вимоги та шляхи реалізації дидактичних принципів у технологічній освіті.

Тема 1.8. Системи технологічної освіти (трудового навчання).

Поняття системи технологічної освіти (трудового навчання). Історія виникнення і становлення основних систем трудового навчання: предметної, операційної, предметно-операційної, операційно-предметної,

операційно-поточної, моторно-тренувальної (ЦП), операційно-комплексної, проблемно-аналітичної, конструкторсько-технологічної, проектно-технологічної тощо. Характеристика основних систем трудового навчання. Сучасні системи трудового навчання. Принципи відбору системи технологічної освіти відповідно до змісту освітньої галузі „Технологія” Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Вимоги до системи технологічної освіти, яка використовується в сучасних загальноосвітніх навчальних закладах.

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕТОДИКИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.

Тема 2.1. Організаційні форми технологічної освіти.

Поняття організаційної форми технологічної освіти. Система організаційних форм технологічної освіти. Урок (заняття), як основна форма технологічної освіти. Типи уроків технології (трудового навчання), їх структура. Особливості побудови уроків технології (трудового навчання) при виконанні проектів. Нетрадиційні (нестандартні) уроки технології (трудового навчання). Факультативні заняття. Виставки. Олімпіади і конкурси. Масові форми (вечори, зустрічі, конференції). Екскурсії. Самостійна робота учнів. Форми організації роботи учнів в процесі технологічної освіти (індивідуальна, парна, групова і фронтальна), їх характеристика та умови використання.

Тема 2.2. Методи технологічної освіти.

Поняття про метод та прийом технологічної освіти. Функції методів навчання. Класифікація методів технологічної освіти за різними ознаками (за джерелами інформації; в залежності від завдань, які розв’язуються на уроці; за характером пізнавальної діяльності і самостійності учнів тощо).

Класифікація методів технологічної освіти за способами діяльності вчителя та учнів. Методи викладання (методи вчителя): усного викладу навчального матеріалу (пояснення, розповідь, лекція, бесіда); навчальної демонстрації (демонстрація, ілюстрація, показ), вимоги до виконання демонстрації; інструктаж (усний і письмовий, вступний, поточний, заключний); перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок учнів. Методи самостійної роботи учнів (учіння): спостереження, досліди (лабораторні та виробничі), вправи (ознайомлювальні, пробні, основні, тренувальні), самостійна робота (практичні і лабораторно-практичні роботи, робота з літературою, Інтернетом), вирішення задач (технічних, технологічних, економічних). Методи спільної діяльності учнів і вчителя (інтерактивні методи). Умови відбору методів технологічної освіти для використання на уроках. Порівняння пасивних, активних та інтерактивних методів навчання.

Тема 2.3. Метод проектів у технологічній освіті.

Історія розвитку методу проектів. Структура навчального проекту, як модель особистісно зорієнтованого навчання. Види навчальних проектів: предметні, міжпредметні та надпредметні. Проектно-технологічна діяльність учнів у технологічній освіті: суть, функції. Етапи та стадії проектно-технологічної діяльності учнів. Методи проектної діяльності учнів у процесі технологічної освіти. Форми організації проектної діяльності учнів. Навчання учнів плануванню проектної діяльності та здійсненню самоконтролю. Оформлення проекту. Самоаналіз і самооцінка учнями навчального проекту.

Тема 2.4. Інноваційні освітні технології у технологічній освіті.

Суть поняття освітньої (педагогічної) технології. Історичні аспекти та етапи становлення і розвитку освітніх технологій. Інноваційні педагогічні технології в технологічній освіті: інформаційно-комунікаційні, модульні, проектної діяльності, інтерактивні, розвитку творчих здібностей, особистісно зорієнтованого підходу, програмованого навчання, індивідуалізації та диференціації, проблемного навчання, нейрон-лінгвістичного програмування. Шляхи та засоби впровадження інноваційних освітніх технологій у процесі технологічної освіти.

Тема 2.5. Підготовка вчителя до занять з технології (трудового навчання).

Значення і завдання планування занять з технології (трудового навчання). Підготовка вчителя до навчального року та розробка і складання календарно-тематичного плану занять з технології (трудового навчання). Безпосередня підготовка вчителя до занять та розробка і складання план-конспектів уроків з технології (трудового навчання). Проведення та аналіз занять з технології (трудового навчання).

Тема 2.6. Діагностика досвіду учнів з технологічної освіти.

Розуміння досвіду на рівні його засвоєння. Теоретичні основи визначення рівня сформованості досвіду учня. Критерії та рівні діагностування досвіду учнів на уроках технології (трудового навчання). Форми і методи контролю та оцінювання досвіду учнів з технології (трудового навчання). Тестовий контроль досвіду учнів. Побудова тестів досягнень для контролю різних рівнів засвоєння досвіду школярів з технології (трудового навчання). Особливості діагностування досвіду учнів з проектно-технологічної діяльності. Діагностування трудових умінь і навичок учнів з технології (трудового навчання). Процедура визначення рівня та оцінювання досвіду учнів з технології (трудового навчання).

Тема 2.7. Організація роботи та обладнання шкільних майстерень.

Особливості створення навчально-матеріальної бази трудового навчання в загальноосвітніх навчальних закладах. Вимоги та характеристика приміщень шкільних майстерень. Обладнання майстерень та способи його розміщення. Санітарно-гігієнічні та ергономічні вимоги до робочих місць учнів і вчителя. Режим роботи у шкільних майстернях. Атестація робочих місць учнів. Планування і облік роботи шкільних майстерень.

При вивченні цієї дисципліни передбачено виконання ряду практичних і лабораторних робіт, орієнтований перелік яких наводимо нижче.

Практичні заняття:

Загальноосвітня і технологічна підготовка учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Політехнічний і дидактичний аналіз та підбір об’єктів праці для учнів 5-9 класів.

Основні функції та вміння вчителя технологій.

Системи технологічної освіти (трудового навчання) та їх використання в сучасних умовах.

Сучасні організаційні форми технологічної освіти.

Проектно-технологічний підхід у трудовому навчанні.

Методи технологічної освіти в сучасних загальноосвітніх навчальних закладах

Лабораторні заняття:

Вивчення та аналіз програми трудового навчання для 5-9 класів.

Вивчення та аналіз підручників і навчальних посібників з трудового навчання для 5-9 класів.

Вивчення та аналіз науково-методичної та періодичної літератури з технологічної освіти (трудового навчання).

Структура різних типів занять і визначення навчально-виховних, розвивальних і профорієнтаційних цілей уроків трудового навчання.

Підбір оптимальних методів до занять трудового навчання.

Підбір і розробка наочності до занять з трудового навчання.

Розробка засобів програмованого тестового контролю знань і вмінь учнів з трудового навчання.

Планування занять з трудового навчання в 5-9 класах.

Планування та облік роботи навчальних майстерень.

Індивідуальне науково-дослідне завдання, яке виконується студентами при вивченні цієї дисципліни, полягає у написанні реферату з основ теорії технологічної освіти на основі аналізу літературних джерел і узагальнення питань з визначеної теми за встановленою структурою та відповідними вимогами. На виконання цього завдання відводиться 14 годин самостійної роботи. ІНДЗ виконується за відповідними методичними вказівками, які розроблені нами [15], і доводяться до відома студентів на початку вивчення навчальної дисципліни.

При вивченні основ теорії технологічної освіти використовується такі методи навчання: лекції із застосуванням різноманітної наочності та комп'ютерних навчально-демонстраційних програм, бесіди, практичні та лабораторні роботи, вступний, поточний та заключний інструктажі, самостійна робота, індивідуальне науково-дослідне завдання, робота з літературними джерелами, диспути, проблемні ситуації тощо. Методами діагностики успішності навчання студентів виступають: поточне опитування, модульна контрольна робота, аналіз і оцінювання звітів з практичних та лабораторних робіт, індивідуальних науково-дослідних завдань і самостійної роботи. Завершується вивчення дисципліни заліком, який виставляється при виконанні студентом всіх основних видів навчальних робіт в національній і ЄКТС шкалах при наборі ним 60 і більше балів. Розподіл балів за видами робіт та темами дисципліни, які можуть отримати студенти, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Поточне тестування та самостійна робота																	Сума
Модуль 1										Модуль 2					ІНДЗ	ПМКР	
Змістовий модуль 1.					Змістовий модуль 2.												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T1	T2	T3	T4	T5	T6	ІНДЗ	ПМКР		
3,5	3,5	6,5	0,5	0,5	3,5	3,5	3,5	6,5	6,5	0,5	0,5	7	4	30	20	100	

Вивчення цієї дисципліни повинно відбуватися після вікової фізіології та гігієни, загальної, вікової і соціальної психології, педагогіки, історії педагогіки, основ психофізіології технологічної освіти, але до читання дисциплін “Методика навчання технології”, “Методика навчання креслення”, “Теорія і методика профорієнтаційної роботи”, “Теорії і методики позашкільної освіти”. Тому її необхідно вивчати в VI семестрі, паралельно з пропедевтичною педагогічною практикою, під час якої студенти проводять відвідування занять трудового навчання та аналізують його стан в сучасній школі. На вивчення цієї дисципліни рекомендується виділити 3 кредити (108 годин). Безпосередній розподіл цих годин за видами занять проводиться кафедрою і затверджується радою факультету, але, як показує наш досвід її вивчення, доцільно виділити 30 год. лекцій, 14 годин практичних і 16 год. лабораторних занять та 46 год. самостійної роботи.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проведена апробація розробленого змісту зазначеної вище дисципліни на основі підготовлених нами навчальних посібників та методичних рекомендацій протягом багатьох років у Рівненському державному гуманітарному університеті та ряді інших вищих педагогічних навчальних закладів України спочатку за кредитно-модульною, а потім кредитно-трансферною системою показала досить високу її ефективність і доступність для студентів. У подальшому доцільно ретельніше дослідити зміст практичних і лабораторних робіт з цієї дисципліни згідно нової концепції технологічної освіти [5] та реформування шкільної освіти в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атутов П.Р. Роль трудового обучения в политехническом образовании школьников. / П.Р. Атутов, В.А.Поляков; отв. за вып. Ю.П. Аверичев [и др.]. — М.: Просвещение, 1985. — 128 с.
2. Державний стандарт – запорука якісної освіти. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Освітня галузь „Технологія” // Трудова підготовка в сучасній школі. – 2012. – № 2-3. – С. 2-9.
3. Інноваційні педагогічні технології в трудовому навчанні: навч.-метод. посібник / за заг. ред. О.М. Коберника, Г.В. Терещука. – Умань: СПД Жовтий, 2008. – 212 с.
4. Казакевич В.М. Основы методики трудового обучения / В.М. Казакевич, В.О. Поляков, А.Е. Ставровский; под ред. В.А. Полякова. – М.: Просвещение, 1983. – 192 с.
5. Коберник О. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України (Проект) / О.Коберник, В.Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – №6. – С. 3-11.

6. Лында А.С. Методика трудового обучения / А.С. Лында. – М.: Просвещение, 1977. – 231 с.
7. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: навч. посібник / за заг. ред. О.М. Коберника, В.К. Сидоренка. – Умань: СПД Жовтий, 2008. – 216 с.
8. Основи теорії технологічної освіти: програма навчальної дисципліни підготовки бакалавра напряму 6.010103 „Технологічна освіта” / розробник програми М.С. Янцур. – Рівне: РДГУ, 2015. – 12 с.
9. Симоненко В.Д. Технологическое образование школьников. Теоретико-методологические аспекты / В.Д., Симоненко [и др.]; под ред. В.Д. Симоненко. – Брянск: Изд-во БГПУ, ТМЦ „Технология”, 1999. – 230 с.
10. Стешенко В.В. Теоретико-методичні засади фахової підготовки майбутнього вчителя трудового навчання: монографія / В.В. Стешенко. – Слов’янськ: СДПУ, 2004. – 188 с.
11. Теорія трудового навчання: програма навчального курсу за вимогами кредитно-модульної системи. Для спеціальності 6.010100 «Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання» / автор-укладач: М.С. Янцур. – Рівне: МОНУ РДГУ, 2006. – 32 с.
12. Ткачук С. Мета, завдання і принципи технологічної освіти в загальноосвітній школі / С. Ткачук // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2011. – №3. – С. 9-12.
13. Тхоржевський Д.О. Методика трудового і професійного навчання. Ч.І. Теорія трудового навчання / Д.О. Тхоржевський. – К.: РННЦ «ДІНІТ», 2000. – 248 с.
14. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання. Ч.ІІ. Загальні засади методики трудового навчання / Д.О. Тхоржевський. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2000. – 186 с.
15. Янцур М.С. Практикум з теорії трудового навчання: навч. посібн. для студентів напряму підготовки “Технологічна освіта” / М.С. Янцур. – [2-е вид., доп.]. – Рівне: РДГУ, 2014. – 176 с.
16. Янцур М.С. Теорія трудового навчання: навчальний посібник: курс лекцій для студентів напряму підготовки «Технологічна освіта» / М.С. Янцур. – Рівне: РДГУ, 2011. – 395 с.

Н.С. ЯНЦУР. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИИ

Резюме. В статье рассматриваются теоретические основы методической подготовки будущих учителей технологии. Раскрыты цель, задачи, структуру и содержание нормативной учебной дисциплины с основ теории технологического образования на базе личного опыта автора и современных психолого-педагогических подходов в образовательной отрасли «Технологии».

Ключевые слова: технологическое образование, теоретико-методическая компетентность, методическая подготовка, учитель технологии, учебная дисциплина, цель, задачи и содержание дисциплины, содержательный модуль, методы обучения и контроля, шкала оценивания.

N.S. YANTSUR. THE THEORETICAL BASES OF METHODOLOGICAL PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGY

The summary. The article considers theoretical bases of methodical preparation of future teachers of technology. Disclosed purpose, objectives, structure and content of the compulsory course on the basics of the theory of technological education, which is based on the authors' experience and modern psychological and pedagogical approaches in the educational sector "Technology".

Key words: technological education, theoretic-methodical competence, methodical training, a technology teacher, academic discipline, goal, objectives and content of the discipline, the content module, methods of training and control, scale assessment.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. І.С. Войтович.

Одержано редакцією 20.01.2016 р.

УДК: [378: 37. 011. 3 - 051]: 811. 111

Г.Б. ШТЕЛЬМАХ

КОНЦЕПЦІЯ ОСОБИСТІСНО ДІЯЛЬНІСНОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.

Резюме. Стаття присвячена проблемі особистісно діяльній парадигми в підготовці майбутніх вчителів філологічних спеціальностей. У статті науково обґрунтовані теоретико-методологічні основи організації навчальної діяльності майбутніх педагогів.

Ключові слова: навчальна діяльність, процес професійної підготовки, науково-методичне забезпечення, майбутній вчитель філологічних спеціальностей, особистісний підхід, діяльнісний підхід, творча особистість.

Постановка проблеми. Сьогоднішній глобалізований світ характеризується великим обсягом інформації, який зростає миттєво. Інтеграція України в європейське і світове співтовариство, соціально-економічні і духовні процеси, що відбуваються в суспільстві, відмова від авторитарних методів управління, побудова громадянського суспільства на засадах реалізації принципу гуманізму, реформування системи освіти, зміна стратегічних принципів навчання, посилення інноваційних процесів в освіті вимагають орієнтації усіх її ланок на особистість, на її потреби, на створення максимальних умов для розвитку і самореалізації всіх учасників навчально-виховного процесу.

© Г.Б. Штельмах, 2016

ЗМІСТ

Малафійк І.В. Життя як спалах зірки.	3
Оксенюк О.В. Імпресинги творчої лабораторії освітології С. Пальчевського.	5
Белова С.А. Шляхи гуманізації навчально-виховного процесу у Бременській педагогічній школі початку ХХ ст.	8
Дзюбишина Н.Б. Естетичне виховання учнів в експериментальних школах міжвоєнної Чехословаччини.	11
Яроцук Л.Г. Моніторингові дослідження в Європі як сучасний метод діагностики знань.	14
Левчук І.Б. Просвітницькі аспекти благодійницької діяльності православних братств Волині 2 пол. ХІХ – поч. ХХ ст.	19
Ваколюк А.М. Особливості фізичного виховання школярів у педагогічній діяльності А. Макаренка.	22
Толкова Т.М. Досвід функціонування дослідницьких університетів Сполучених Штатів Америки.	25
Біліченко П.Г. Етапи просвітницької діяльності родини українських меценатів Терещенків.	28
Марчук О.О. Основні напрями діяльності Волинського гімнастичного товариства „Сокіл” на початку ХХ століття.	30
Сорочинська Т.А. Сучасна концепція філософії освіти в Україні.	33
Шикула Р.Р. Музейна педагогіка: розуміння основних наукових дефініцій майбутніми вчителями в галузі природознавства.	36
Мельник О.В. Освітня діяльність Миколи Ковальського (друга половина 1990-их – середина 2000-их років).	38
Солодовник А.О. Генезис поняття освітнього середовища у педагогічній думці України (20-і рр. ХХ - початок ХХІ століття).	42
Чижик Т.Г. Проблема визначення параметричних характеристик розвитку учнів загальноосвітніх шкіл.	48
Шелюк Г.В. Роль журналу “Церковно-приходская школа” в розвитку початкових шкіл духовного відомства.	51
Мосієвич Ю.О. Прогресивні тенденції розвитку польської освіти Волинської губернії другої половини ХІХ – початку ХХ ст.	54
Чередняк Ю.М. Роль Б. Н. Мітюрова у розвитку персоналістичного напрямку в історії педагогіки.	57
Паламарчук Л.Б. Соціокультурні знання як гуманістичне підґрунтя вивчення географії.	61
Калаур С.М. Обґрунтування доцільності розробки системи професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв’язання конфліктів.	64
Петрук Л.П. Народні традиції як засіб соціалізації особистості у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського.	69
Мартинюк Л.В. Музична слухацька діяльність учнів підліткового віку.	72
Маліновська Н.В. Особливості організації мовленнєвого спілкування дітей з різними освітніми можливостями в умовах спільного навчання.	75
Шевчук О.А. Дотримання стилю здорового способу життя як передумова успішної соціалізації студентської молоді.	78
Гураль У.М. Практичні методи формування в молодших спеціалістів комерційних коледжів конфліктологічної компетентності у розв’язанні професійних конфліктів.	84
Фрідріх А.В. Формування у майбутніх фахівців національної самосвідомості.	87
Волошко Г.В. Підготовка майбутніх робітників соціальної сфери до створення профілактичної соціальної реклами.	89
Степанова О.І. Особливості мовленнєвого спілкування педагогів дошкільних навчальних закладів з дітьми, які мають різні освітні можливості.	93
Бісовецька Л.А. Проблема формування особистості школяра на сучасному етапі розвитку освіти.	96
Косарєва Г.М. Виявлення структури толерантного ставлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до дітей з особливими потребами.	99
Галатюк М.Ю., Галатюк В.М. Управління розвитком індивідуальних здібностей та самореалізації учнів загальноосвітніх навчальних закладів.	103
Падалка О.І. Взаємини дітей дошкільного віку з різними освітніми можливостями у процесі спільного навчання.	107
Грицюта О.Ф. Психолого-педагогічні особливості подолання стресу, психічної травми та посттравматичного синдрому в постраждалих від військових дій.	110
Малафійк І.В., Кривко М.П. Єдність управлінського та дидактичного циклів як основа формування суб’єкта навчального пізнання.	113
Міщук Н.Й., Степанюк А.В. Моделювання природничо-наукової освіти школярів на основі інтеграційного підходу.	116
Семенов О.С. Методологічні та практико-нормативні засади функціонування змісту діяльності позашкільного навчального закладу.	119
Янцур М.С. Теоретичні засади методичної підготовки майбутніх вчителів технології.	124

Штельмах Г.Б. Концепція особистісно діяльній освіти у професійній підготовці вчителів іноземної мови.	129
Сингаївський Д.В., Савельєв М.Г. Ефективність проектно-технологічної підготовки фахівців у системі “Коледж – Університет”.	133
Косарева О.І. Психологічні особливості навчання і виховання дітей з різними освітніми потребами (на прикладі дітей з раннім дитячим аутизмом).	135
Федорова М.А. Психологічні основи виховання моральних цінностей особистості.	138
Смолюк С.В. Перспективи проектування розвивального освітнього середовища сучасної початкової школи.	141
Яницур Л.А. Особливості методики проведення занять з образотворчої діяльності у групах із змішаним віковим складом.	144
Коваль В.В., Коваль В.В. Професійно-прикладна фізична підготовка учнів профтехучилищ: історичний досвід і сучасні умови використання.	149
Шевців З.М. Теоретичні основи інклюзивної педагогіки.	152
Осіпчук Н.В. Європейський контекст вивчення іноземної мови у вищій школі.	155
Павленко А.С. Управління процесом виховання в загальноосвітніх навчальних закладах.	158
Кострубань Р.В. Необхідність впровадження в навчальний процес структурної моделі для формування толерантності студентів педагогічних коледжів.	161
Філоненко Р.С. Історія розвитку та сучасний стан управління освітою.	164
Шроль Т.С. Змішане навчання як нова форма організації ІКТ-освіти.	166
Відомості про авторів.	171